

بررسی نقش، سانه‌های جمعی (با تأکید بر تلویزیون)

در ال‌گویی‌ری و رفتار کودکان

مسلم قنواۛی - زهرا امیری

زهرا عباسی قلعه شاهی

سرشناسه: قنوتی، مسلم، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: بررسی نقش رسانه‌های جمعی (با تأکید بر تلویزیون) در الگوپذیری و رفتار کودکان/ مسلم قنوتی، زهرا امیری، زهرا عباسی قلعه شاهی

مشخصات نشر: دزفول: اهورا قلم، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص

شابک: ۶-۰۲۰-۴۲۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: رسانه‌های گروهی و کودکان موضوع: Mass media and children

موضوع: تلویزیون-- برنامه‌ها-- برنامه‌ریزی موضوع: Television programs -- Planning

موضوع: تلویزیون -- برنامه‌های کودکان موضوع: Children's television programs

شناسه افزوده: امیری، زهرا، ۱۳۵۴- شناسه افزوده: عباسی قلعه شاهی، زهرا، ۱۳۴۱-

رده‌بندی کتبه: ۱۳۹۵ ب ۹ق ۵/۵ P۹۴ رده‌بندی دیویی: ۳۰۵/۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۶۱۳۸۰

بررسی نقش رسانه‌های جمعی (با تأکید بر تلویزیون) در الگوپذیری و رفتار کودکان

مؤلفان: مسلم قنوتی - زهرا امیری - زهرا عباسی قلعه شاهی

انتشارات: اهورا قلم

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۵

چاپ: پیشگام

قطع: وزیری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

ISBN: 978- 600- 426- 020-6

شابک: ۶-۰۲۰-۴۲۶-۶۰۰-۹۷۸

ahooragh@yahoocom

پست الکترونیک ناشر:

www.ahooragh

نشانی اینترنتی:

آدرس: دزفول، خ اکباتان، بین خ میرداماد و خ قاضی، کوچه بنفشه، پلاک ۱۹۴

شماره تماس: ۰۹۱۶۶۴۱۵۸۹۴ - ۰۶۱۴۲۲۴۹۱۲۴

پیشگفتار

کتاب حاضر با عنوان "بررسی نقش رسانه‌های جمعی (با تأکید بر تلویزیون) در الگوپذیری و رفتار کودکان" سعی دارد، تأثیرات مثبت و پیامدهای منفی وابستگی کودکان به تلویزیون را مورد بررسی قرار دهد. در راستای رسیدن به هدف مذکور ابتدا مبانی نظری تحقیق در مورد تاریخچه پیدایش رسانه‌های گروهی و به خصوص تلویزیون مطرح شده، سپس انواع کارکردهای تلویزیون، وظایف رسانه به عنوان یک وسیله ارتباطی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. در فصل دوم تحقیق مقدار زمانی که کودکان در شرایط مختلف سنی صرف تماشای تلویزیون می‌کنند، آغاز سن تماشای تلویزیون، دلایل تماشای تلویزیون توسط کودکان و انتظاراتی که کودکان و والدین آنها از تلویزیون دارند مورد بررسی قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است آمار و ارقام مربوط به این فصل از کتاب، در مورد جامعه آمریکا و بر اساس اطلاعات کتاب "تلویزیون در زندگی کودکان ما" نوشته ویلبر شرام و دیگران، ترجمه محمدرضا حقیقت‌کاشانی می‌باشد. امید است با عنایتی که مسئولین تعلیم و تربیت ایران اسلامی به الگوگیری کودکان این مرز و بوم از رسانه‌های گروهی و به ویژه رسانه‌های تصویری دارند، زمینه انجام این چنین پژوهشهای گسترده‌ای در سیستم آموزش و پرورش کشور ما نیز فراهم گردد که این مهم حمایت همه جانبه مسئولین امر را می‌طلبد.

فصل سوم با عنوان جهان جدید تلویزیون مسایلی از جمله سن شروع تماشای تلویزیون و شرایط زمانی و انواع موضوعاتی که مورد توجه کودکان با توجه به شرایط سنی و جنسی و همچنین توانایی‌های ذهنی آنها است مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم مربوط به نحوه و میزان یادگیری کودکان از این رسانه و عوامل تاثیرگذار بر این مساله است.

در فصل پنجم کتاب، تأثیرات روحی، روانی و جسمی تلویزیون بر کودکان مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و در نهایت در فصل ششم به رسانه جدید "اینترنت" و رابطه آن با مسئله یادگیری و الگوبذیری کودکان و انواع خطراتی که این رسانه برای کودکان دارد اشاره شده است.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
فصل اول مبانی نظری تحقیق.....	۵
بیان مسأله و اهمیت موضوع تحقیق.....	۶
اهداف تحقیق.....	۱۰
فرضیات تحقیق.....	۱۰
روش تحقیق.....	۱۰
فصل دوم: رسانه چیست و چه توانایی‌هایی دارد؟.....	۱۱
ارتباط جمعی - تاریخچه رسانه‌های جمعی.....	۱۲
کارکرد رسانه‌های جمعی.....	۱۷
وظیفه رسانه چیست؟.....	۲۲
قدرت تأثیر رسانه‌های جمعی.....	۲۳
فصل سوم: جهان جدید تلویزیون.....	۲۷
یک کودک چه وقت استفاده از تلویزیون را شروع می‌کند؟.....	۲۹
کودک چه مقدار وقت صرف تلویزیون می‌کند؟.....	۳۴
چه کسانی بیننده پروپا قرص هستند؟.....	۳۸
توضیحی درباره سایر رسانه‌ها.....	۴۰

- ۴۰ استفاده کودکان از رسانه‌ها در سنین مختلف.
- ۴۲ کودکان چه چیزهایی را می‌بینند؟
- ۴۵ برخی معیارهای پیش‌بینی سلیقه کودکان در مورد تلویزیون.
- ۴۸ کودکان درباره تلویزیون چگونه فکر می‌کنند؟
- ۴۹ وجهه تلویزیون.
- ۵۱ آیا تلویزیون ر نظر کودکان شگفت‌انگیز است؟
- ۵۲ بچه‌ها دوست دارند شاهد چه تغییراتی در تلویزیون باشند؟
- ۵۳ والدین دوست دارند شاهد چه تغییراتی باشند؟
- ۵۴ چرا کودک از تلویزیون استفاده می‌کند؟
- ۵۹ عملکرد تلویزیون.
- ۶۱ چرا ما دارای رسانه‌های جمعی هستیم؟
- ۶۳ نیازهای ویژه کودکان که تلویزیون آنها را برآورده می‌کند، کدامند؟
- ۶۴ محتوای خیال.
- ۶۵ محتوای واقعیت.
- ۶۶ تلویزیون به عنوان خیال.
- ۶۷ آیا تلویزیون مانعی بر سر راه مسائل زندگی است؟
- ۶۸ تلویزیون به عنوان واقعیت.
- ۷۱ دو جهان.
- ۷۲ اهمیت خیال.

- ۷۳..... فصل چهارم: یادگیری از تلویزیون
- ۷۴..... چگونگی یادگیری از تلویزیون
- ۷۵..... موارد یادگیری اتفاقی
- ۷۹..... میزان هوش و رفتار کودک در ارتباط با برنامه‌های تلویزیون
- ۸۲..... چه آموزشی را باید انتظار داشته باشیم؟
- ۸۵..... تلویزیون در مدرسه
- ۸۹..... چگونگی انتخاب کودک در کودکان
- ۹۱..... مقایسه
- ۹۵..... فصل پنجم: تأثیرات روانی تلویزیون بر کودکان
- ۹۶..... الگوی تأثیر - رسانه
- ۹۶..... تلویزیون به کودکان چه می‌دهد؟
- ۱۰۲..... الگوی تأثیر - کودک
- ۱۰۴..... الگوی تأثیر - تعامل
- ۱۰۶..... دیگر ویژگیهای تعامل
- ۱۰۸..... اثرات فیزیکی تلویزیون بر کودکان
- ۱۰۸..... آیا تلویزیون بر بینایی کودکان اثر بدی دارد؟
- ۱۰۹..... آیا تلویزیون کودکان را خواب‌آلود و خسته به مدرسه می‌فرستد؟
- ۱۱۰..... اثرات عاطفی تلویزیون بر کودکان
- ۱۱۲..... اثرات شناختی تلویزیون بر کودکان
- ۱۱۳..... آیا تلویزیون حاوی تصویر غیر دقیقی از زندگی بزرگسالان است؟

۱۱۴	آیا تلویزیون موجب بزرگسالی زود رس می شود؟
۱۱۵	اثرات رفتاری
۱۱۷	آیا تلویزیون کودکان را منفعل می کند؟
۱۲۲	آیا خشونت ارائه شده در تلویزیون، آموزش خشونت می دهد؟
۱۲۵	نتیجه گیری
۱۲۵	پیامدهای منفی تلویزیون
۱۲۷	فصل ششم: اینترنت رسانه جدید قرن بیستم
۱۲۹	اینترنت چیست؟
۱۲۹	فواید اینترنت برای کودکان
۱۳۰	خطرات اینترنت
۱۳۱	سودجویان از اینترنت برای به دام انداختن کودکان استفاده می کنند
۱۳۱	مطالب نامناسب و غیر مجاز در اینترنت
۱۳۱	ارتکاب جرایم: بمبها، مواد مخدر، دزدی و شخصیت های غیر واقعی
۱۳۲	تهاجم به حریم خصوصی
۱۳۲	چگونگی اجتناب و کاهش خطراتی که کودکان در اینترنت با آن مواجهند
۱۳۲	نتیجه گیری و آزمون فرضیات
۱۳۶	منابع و مآخذ

مقدمه

کودکان ما امروزه در خانه‌ای پا به دنیا می‌گذارند که تلویزیون در آن به طور میانگین هفت تا هشت ساعت در روز روشن است. حالا دیگر بیش از آنکه از مادر بزرگها داستان و از پدر بزرگها خاطره بشنویم این تلویزیون است که داستانهایی مربوط به انسانها، زندگی و ارزشهای آن را برای ما بیان می‌کند.

تلویزیون، امروزه به عنوان عمده‌ترین و مخاطب‌ترین رسانه جمعی، سهم عمده‌ای در آموزش و تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم بر فرهنگ و روح و روان جمعی دارد.

تأثیرپذیری اکثریت خاموش جامعه از تلویزیون، برنامه‌های ماهواره‌ای تلویزیونی بسیاری از اوقات کشورهای جهان سوم را با بحران فرهنگی روبرو کرده است.

تلویزیون هر روز بر ما تسلط بیشتری می‌یابد و ما بایست تاثر این آثار مخرب برنامه‌های تلویزیونی برای کودکان و خانواده‌های خود باشیم. این حق ماست و می‌بایستی عکس‌العمل نشان دهیم. اگر چه تلویزیون فی نفسه مطرود نیست اما برنامه‌های تلویزیونی در مجموع زیانبار بوده‌اند. در غرب به نوعی و در شرق به شکلی دیگر خطر برنامه‌های مخرب و منحط تلویزیونی احساس می‌شود.

ما بدبختانه فرزندانمان را با تلویزیون تربیت می‌کنیم وقتی می‌خواهیم آنان را ساکت کنیم برای آنان تلویزیون روشن می‌کنیم و یا آنان را به تماشای برنامه‌هایی که خودمان هم نمی‌دانیم چه هستند دعوت می‌کنیم. خودمان هم متأسفانه عادت کرده‌ایم به آنچه پخش می‌شود فقط خیره شویم و نگاه کنیم. بشر با تولید نیازمند به شناخت دنیای اطراف خود است و انتقال

فرهنگ و روحیه مدنی می‌تواند به صورتی سالم و سازنده انجام گیرد اما به نظر می‌رسد تلویزیون یک مانع اصلی بر سر راه رسیدن به دنیای بهتر است پس ما بایستی از آثار سوء این جعبه جادویی آگاه شویم و در ارتباط با تلویزیون مسئولیت خود را بپذیریم.

«تلویزیونی که می‌تواند دارای اثرات کاملاً مخرب باشد می‌تواند به صورت ابزار مفیدی نیز در خدمت تعلیم و تربیت درآید تلویزیون می‌تواند چنین باشد ولی خیلی غیرمحتمل است که چنین بشود.»

ساخت برنامه‌ها با ارزش وقت بیشتر و تخصص بالاتری لازم دارد اما افرادی که بتوانند برای مدت زمان پخش برنامه‌های بد بسازند زیاد هستند و این مسأله را حل می‌کند.

نمی‌توان کودکان را برای زمانی که در مقابل صفحه تلویزیون صرف می‌کنند سرزنش کرد و اینکه آنها تقصیری ندارند که در صیقل تلویزیون اطلاعات دگرگون شده را دریافت می‌دارند.

جان کندی می‌گوید: قرار نیست که تلویزیون از بین برود از سویی خیلی کم احتمال دارد که تلویزیون فضای مناسبی را برای اجتماع کردن کودکان ایجاد کند.»

در گذشته کودکان ناظر فعالیت بزرگترها بودند و آنچه را خانواده طی یک نسل به آنان آموخته بود الگویی برای نسل آینده می‌شد اما اکنون باید دید آیا کودکان از محیط اطراف خود چه چیزهایی را فرامی‌گیرند؟ عواملی که محیط اطراف آنان را می‌سازد چه نام دارد؟ و تلویزیون به عنوان یکی از این عوامل چه می‌کند و چه باید بکند؟

در کتاب تلویزیون خطری برای دموکراسی زیر عنوان «چرا بچه‌ها تلویزیون تماشا می‌کنند؟» آمده است که: انگیزه کودکان از نشستن در پای تلویزیون با خواسته بزرگترها فرق دارد. بزرگترها به اقرار خودشان برای سرگرمی به تماشای تلویزیون می‌پردازند ولی کودکان ضمن اینکه طالب سرگرمی هستند غالباً برای فهمیدن دنیای اطراف به تلویزیون می‌نگرند. بزرگترها معمولاً اهمیت کمتری برای تلویزیون قایل هستند و به آن با یک ساده‌باوری آگاهانه نگاه می‌کنند. تبلیغات تلویزیونی روی شخصیت کودکان، باورهای کودکان و اعمال کودکان به شدت مؤثر می‌افتد. معمولاً کودکان از دو سالگی تماشای فیلمهای کارتون را شروع و تقریباً در ۶ سالگی به تماشای تلویزیون عادت می‌کنند. یعنی قبل از اینکه به مدرسه بروند با تلویزیون

دوست می‌شوند.

به نظر می‌رسد ورود تلویزیون به عنوان معلم به اعتبار معلم و معلمی پایان بخشیده است یا دارای این چنین قدرتی است زیرا امروزه دانش‌آموزان در حالی قدم به مدرسه می‌گذارند که به شدت از تکنیک تلویزیون و اثرات روانی آن متأثر شده‌اند و در حالی که مکانیسم تصویری و بصری تلویزیون ریشه در اعماق آنان دوانده است با سیستم کتاب و حروف چاپی وارد یک نزاع درونی و روانی می‌شوند این درگیری قربانیان زیادی را می‌طلبد. کودکان و دانش‌آموزان که نمی‌توانند و یا نمی‌خواهند از طریق قرائت آموزش ببینند و یا اصولاً توانایی خواندن را ندارند نوآموزانی که قادر به درک تسلسل منطقی حتی یک پاراگراف نیستند و نمی‌توانند افکار خود را بر روی چند جمله مکتوب متمرکز کنند دیگر قادر نیستند بیش از چند دقیقه به بیان شفاهی معلم و یا یک سخنرانی توجه کنند و ارتباط منطقی جملات و مطالب را به خاطر بسپارند و یا حتی فراگیرند.»

کودکان برخلاف بزرگسالان که با دیدن رسانه‌ها ارتباط دارند بیشتر با تلویزیون در ارتباط هستند. به عقیده پژوهشگران علت علاقه کودکان به تلویزیون این است که به آنان امکان می‌دهد تا در ماجراهای پشت پرده زندگی که رسانه خود رسوخ کنند و دنیا و مردم را بهتر بشناسند. وقتی کودکان ما به دنیا می‌آیند باید کار دشواری را انجام دهند و آن انطباق‌پذیری به شکل صحیح روشن می‌شود و بر آنان است که کودکان را برای وظایف آینده آماده کنند اما وقتی دیگر کسی به کودکان کمک نمی‌کند که دنیا را بشناسند آنان دست به دامان تلویزیون می‌شوند. در حال حاضر پدران و مادران وقت اینکه دنیای وسیع اطراف کودک بیاموزند از دست داده‌اند و از سویی تلویزیونی برای کودکان دست یافتنی‌ترین دریچه به دنیای افراد بالغ است. پس تلویزیون به کودک یک تصویر یا خیال دگرگونه ارائه می‌دهد زیرا در تلویزیون بیننده بیشتر از آنچه می‌بیند تأثیر می‌پذیرد و این نگرانی در مورد کودکان که بزرگ می‌شوند وجود دارد.